Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji, ki razveljavlja Okvirni sklep 2004/68/PNZ

(COM(2010) 94 konč. – 2010/0064 (COD))

(2011/C 48/24)

Poročevalka: **ga. SHARMA**

Svet Evropske unije in Evropski parlament sta 22. julij 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske Unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji, ki razveljavlja Okvirni sklep 2004/68/PNZ

COM(2010) 94 konč. - 2010/0064 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. septembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 465. plenarnem zasedanju 15. in 16. septembra 2010 (seja z dne 15. septembra) s 110 glasovi za, brez glasov proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 **EESO ostro obsoja vsakršno koli spolno zlorabo in spolno izkoriščanje otrok** in izraža pohvalo Komisiji, ker utrjuje zavezo Evrope, da v okviru boja proti zlorabi otrok Okvirni Sklep 2004/68/PNZ nadomesti z novo, objektivnejšo direktivo. Nikoli ne smemo podcenjevati resnosti kršitev, obsega škode ter ravni tveganja in ranljivosti otrok po vsem svetu. Zagotovitev zaščite otrok na vseh ravneh s čim večjo pomočjo in podporo žrtvam pri njihovem okrevanju in storilcem pri njihovi rehabilitaciji mora biti prednostna naloga, da se spodbudi socialna zaščita v prihodnosti.

1.2 EESO vse države članice, ki še tega niso storile, **pa tudi Evropsko unijo** ponovno poziva, da **v okviru Lizbonske pogodbe nemudoma podpišejo in ratificirajo Konvencijo Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolnim zlorabljanjem ter Izbirni protokol ZN h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije**, da bo EU lahko učinkovito preučila, kakšne obravnave so deležni evropski storilci zlorab otrok. ([1]) Evropska unija bi v okviru dvostranskih dogovorov lahko zastavila svoj vpliv, da bi prepričala druge evropske države (npr. Rusijo, Bosno in Hercegovino), naj podpišejo Konvencijo. **Vključevanje določb Konvencije v pravo EU bo pri spodbujanju hitrega sprejetja nacionalnih ukrepov veliko bolj učinkovito od nacionalnih postopkov ratifikacije in bo tudi zagotovilo boljše spremljanje izvajanja.**

1.3 Pomembno je, da obstaja pravni okvir za kazenski pregon in obsodbo storilcev spolnih zlorab in spolnega izkoriščanja. **Vzporedno z zakonodajo pa je bistvenega pomena preprečevanje zlorab po vsej Evropi**. To je poudarjeno kot eden od ciljev direktive, vendar pa se v direktivi ne obravnava v zadostnem obsegu. EESO bi lahko pripravil mnenje, v katerem bi se preučili ukrepi preprečevanja z izpostavitvijo najboljših praks v okviru študijskih primerov civilne družbe in vlad po vsem svetu na področju mehanizmov preprečevanja zlorab.

1.4 EESO predlaga vzpostavitev platforme za izmenjavo najboljših praks pri odzivanju na tovrstna kazniva dejanja z uporabo zakonodajnih in nezakonodajnih mehanizmov za razvoj metodoloških orodij in usposabljanja. Pri tem bi bilo treba v večji meri sodelovati z organizacijami civilne družbe, socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami, da se tako podpre izobraževanje in ozaveščanje na lokalni ravni.

1.5 EESO poziva institucije EU (Evropsko komisijo, Svet in Parlament), ki so vse v močnem in privilegiranem položaju, da izvršijo skupni pritisk na tretje države, zlasti v razvitem svetu (npr. na ZDA, Kanado, Japonsko, Avstralijo, Rusijo), in zahtevajo **odstranitev** spletnih strani z vsebino, povezano s spolno zlorabo otrok. EU mora organizacijo ICANN ([2]) odločneje pozvati k odgovornemu ravnanju.

([1]) Glej navedbo v mnenju EESO, UL C 317, 23.12.2009, str. 43. Konvencija Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolnim zlorabljanjem, 25.10.2007, ki je na voljo na naslovu: http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm. Države članice, ki niso podpisale Konvencije so: Češka, Madžarska, Latvija in Malta.
(http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG).
Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije, sprejetje: maj 2000; začetek veljavnosti: januar 2002, je na voljo na naslovu: http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm. Države članice, ki še niso ratificirale Izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije so: Češka, Finska, Irska, Luksemburg in Malta (http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en).

([2]) Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (organizacija za dodeljevanje spletnih imen in številk).

1.6 EESO si želi, da bi bila odstranitev spletnih strani z vsebino, povezano s spolno zlorabo otrok, prednostna naloga, čemur bi sledilo preprečevanje dostopa do teh strani, kadar odstranitev ni mogoča. V zvezi s tem bi lahko EESO na podlagi posvetovanja z zainteresiranimi stranmi in civilno družbo pripravil mnenje o posledicah odstranitve in preprečevanja dostopa.

1.7 EESO želi države članice spodbuditi k temu, da izkoristijo možnost za začetek razprave, ki jo omogoča ta nova direktiva, in sicer o določitvi minimalne starosti, ko otrok lahko pristane na spolnost, na evropski ravni. V času mobilnosti, priseljevanja in spreminjajočih se družbenih vrednot po vsej Evropi bi bilo treba organizirati razprave in posvetovanja glede vpliva „tradicij“ v zvezi s tem.

1.8 EESO priporoča, da Komisija zagotovi jasne definicije nekaterih izrazov, ki bi lahko privedli do dvoumnosti pri prenosu v nacionalno zakonodajo.

1.9 EESO zahteva, da direktiva določi enotne „časovne roke“ za vse države članice. EESO bi po potrebi še nadgradil predlog tako, da bi „zastaranje“ začelo veljati, ko žrtev doseže starost 18 let.

1.10 Odboru je pri delu pomagala vrsta nevladnih organizacij in strokovnjakov, ki delajo na področju zaščite otrok; njihova priporočila v zvezi z novo direktivo je mogoče najti na njihovih spletnih straneh. ([3]) EESO priznava hvalevredno delo vseh nevladnih organizacij po svetu za zaščito otrok in ceni, da evropske institucije, Svet Evrope in ZN zagotavljajo pravne mehanizme na področju zaščite pred spolnim izkoriščanjem otrok.

2. **Ozadje in cilji nove direktive**

2.1 EU otrokove pravice priznava v členu 3 (PEU) Lizbonske pogodbe in v Listini o temeljnih pravicah, zlasti v njenem členu 24 in njegovi pravni podlagi, ki določa pozitivno obveznost delovanja, kar je potrebno za zagotovitev potrebne zaščite otrok. Zahteva se, da se pri vseh ukrepih, ki se nanašajo na otroke, **upoštevajo predvsem koristi otrok**, kar je v skladu tudi s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah. To se izvaja v okviru politike, ki se osredotoča na spodbujanje, varstvo in uveljavljanje pravic otrok, vključno s strategijo EU za mlade v okviru notranje in zunanje politike EU.

2.2 Nova direktiva, ki je v skladu s predlogi o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti žrtev in tudi s programom za varnejši internet, v državah članicah spodbuja uporabo več materialnih pravil v okviru postopka in kazenskega prava na področju zaščite otrok. Povečala se bo učinkovitost preventivnih ukrepov po vsej EU in preprečile se bodo situacije, v katerih storilci kaznivih dejanj za svoje delovanje izberejo države članice z manj strogimi pravili. Skupne definicije bi omogočile spodbujanje izmenjave uporabnih skupnih podatkov in boljšo primerljivost podatkov ter enostavnejše mednarodno sodelovanje.

2.3 Nova direktiva bo obravnavala:

— nova kazniva dejanja v okolju IT, vključno s **t. i. „navezovanjem stikov“**;

— **pomoč pri preiskavi kaznivih dejanj in vložitvi obtožnic**;

— pregon kaznivih dejanj, storjenih v tujini, tako za državljane EU kot za osebe z običajnim prebivališčem v EU, **ki jim grozi pregon, tudi če kazniva dejanja storijo zunaj EU**;

— nove določbe o zaščiti žrtev, da se jim zagotovi enostaven **dostop do pravnih sredstev in se jih obvaruje pred travmami zaradi sodelovanja v kazenskih postopkih**;

— preprečevanje kaznivih dejanj z ukrepi, namenjenimi obsojenim storilcem kaznivih dejanj, da se prepreči povratništvo in **omeji dostop do otroške pornografije na internetu**.

3. **Splošne pripombe na obrazložitveni memorandum**

3.1 Glede na to, da je treba *„pri izvajanju kakršnih koli ukrepov za boj proti tem kaznivim dejanjem skladno z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in Konvencijo ZN o otrokovih pravicah upoštevati zlasti koristi otroka“*, EESO podpira odločitev, da se pri posodabljanju, širitvi in krepitvi nacionalne zakonodaje upošteva načelo subsidiarnosti. Države članice morajo izločiti zahtevo identitete norme za določanje eksteritorialne pristojnosti za kazniva dejanja. **Države članice bi morale imeti pristojnost kazensko preganjati vse oblike spolne zlorabe otrok.**

3.2 **Obstoječo in novo zakonodajo je treba bolje izvajati** in Komisija mora ob podpori Europola in organov pregona nadzorovati izvajanje, da se zagotovi zaščita otrok kot prednostna naloga. Treba je določiti skupna načela in merila za določitev resnosti kaznivih dejanj spolne zlorabe in spolnega izkoriščanja. EESO pri tem predlaga vzpostavitev platforme za izmenjavo najboljših praks pri odzivanju na tovrstna kazniva dejanja z uporabo zakonodajnih in nezakonodajnih mehanizmov za razvoj metodoloških orodij in usposabljanja. Pri tem bi bilo treba v večji meri sodelovati z organizacijami civilne družbe, socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami, da se tako podpre izobraževanje in ozaveščanje na lokalni ravni.

([3]) IWF (www.iwf.org.uk), ECPAT International (http://www.ecpat.com), Save the Children (www.savethechildren.org), Missing Children Europe (www.missingchildreneurope.eu), Amnesty International (www.amnesty.org).

3.3 Da bi preprečili ponovitev kaznivih dejanj, je treba odmevne zadeve, zlasti tiste z domnevno vpletenostjo političnega in verskega okolja ali ponovitvami kaznivih dejanj, na pregleden način spremljati na ravni EU ([4]).

3.4 Da bi okrepili mehanizme preprečevanja in zmanjšali ranljivost žrtev, bi morali direktivo uskladiti tudi z drugimi politikami EU, vključno s politiko socialne varnosti, izobraževanja, družine, zaposlovanja in digitalne agende. Med posebej ranljive skupine otrok, ki so najbolj ogroženi, sodijo priseljenci, prosilci za azil, otroci brez spremstva, otroci iz socialno zapostavljenih in socialno izključenih družin, invalidni otroci, otroci iz rejniških družin ali družin, kjer že dolgo prihaja do nasilja in zlorab.

3.5 Na podlagi podatkov ameriških in evropskih organov pregona je bilo ugotovljeno, da je prenašanje gradiva o spolni zlorabi otrok, tudi dojenčkov v predgovornem obdobju, s spleta tesno povezano s spolno zlorabo otrok v nespletnem okolju. Z določanjem stopnje kazni zgolj na podlagi stikov bo verjetno še več otrok (zlasti dojenčkov) izpostavljenih nevarnosti hudih zlorab.

3.6 92 % spletnih vsebin, ki prikazujejo spolno zlorabo otrok, je na voljo v Severni Ameriki, Evropi in Rusiji ([5]). EESO meni, da so Evropska komisija, Svet in Parlament v močnem in privilegiranem položaju, da vršijo pritisk na države zunaj EU, zlasti v dobro razvitih delih sveta, in jih zaprosijo za **odstranitev** spletnih strani, ki vsebujejo gradivo v zvezi s spolno zlorabo otrok.

3.7 Med državljani je treba bolj spodbujati „kulturo kibernetske varnosti" in evropsko digitalno agendo. ([6]) Ker je obseg neposredne izmenjave slikovnega gradiva zlorabe otrok ([7]) in navezovanja stikov na spletnih straneh za družabne stike vse večji, je treba čim prej ukrepati, da se identificirajo in kazensko preganjajo storilci zlorab, osebe, ki si te spletne strani ali slikovno gradivo ogledujejo, in ponudniki storitev, ki take spletne strani gostijo, ter izslediti in zaustaviti tok finančnih transakcij, izvršenih za dostopanje do slikovnega gradiva zlorab otrok. Obstaja tehnologija za identifikacijo vseh vpletenih v verigo zlorab in EU mora od ICANN odločneje zahtevati odgovorno ukrepanje. ([8])

([4]) Vrsta pred kratkim prijavljenih primerov zlorab, od katerih so bile nekatere odkrite s posredovanjem države, dokazujejo vsesplošne, sistemske zlorabe v verskih ustanovah, v okviru pedofilskih mrež ter v šolah in sirotišnicah, od katerih so se mnoge desetletja prikrivale zaradi zaščite ugleda ali slovesa posameznikov oziroma institucij.

([5]) http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf.

([6]) http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm.

([7]) V okviru projekta ISIS je bilo ugotovljeno, da se prek sistemov neposredne izmenjave datotek na minuto izmenja na tisoče datotek s slikovnim gradivom spolne zlorabe otrok. (2008) Supporting Law Enforcement in Digital Communities through Natural Language Analysis, International Workshop on Computational Forensics, Springer Lecture Notes in Computer Science 5158, str. 122–134.

([8]) Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (organizacija za dodeljevanje spletnih imen in številk).

3.8 Direktiva se jasno osredotoča na „koristi otrok" in na „zaščito otrok". Na splošno pa v direktivi niso dovolj natančno opisani „preventivni" ukrepi, ki jih je treba izvajati. **Vzporedno z zakonodajo je bistvenega pomena preprečevanje zlorab po vsej Evropi.** Komisija ima malo pristojnosti na področju preprečevanja, vendar pa mora v okviru direktive spodbujati in uvesti mehanizme, ki bodo drugim omogočali izvajanje preventivnih ukrepov.

3.9 V okviru preprečevanja zlorab bi bilo mogoče zaprositi za dodatno financiranje za širjenje programov Komisije (na primer programa DAPHNE in okvirnega programa) ter razvoj novih programov, ki bi jih izvajali partnerji iz civilne družbe. EESO meni, da bi ozaveščanje javnosti o obstoju posebne kazenske zakonodaje za določeno vedenje, ki škodi otrokom, lahko delovalo kot učinkovit mehanizem preprečevanja zlorab.

3.10 Intervencija je ključnega pomena za preprečevanje spolne zlorabe otrok in se mora uporabljati vzporedno s pravnimi sankcijami. Zato EESO predlaga, da se v okviru „*Razlogov za predlog in njegovih ciljev*", kjer je navedeno, da bi „*posebni cilji zajemali učinkovit pregon kaznivih dejanj, varstvo pravic žrtev ter preprečevanje spolne zlorabe in spolnega izkoriščanja otrok*", besedilo spremeni, tako da se doda: „***vključno s hitro identifikacijo otrok žrtev s pomočjo ustrezno usposobljenega osebja in z zagotovitvijo pomoči, ki se osredotoča na otroke in tudi storilce kaznivega dejanja***".

3.11 Pozornost je treba nameniti opredelitvi preventivnih ukrepov in pregonu v primeru zlorab v okviru **medsebojne izmenjave datotek** in trgovanja s slikovnim gradivom. Ker je obseg medsebojne izmenjave datotek in navezovanja stikov na spletnih straneh za družabne stike vse večji, je potrebno čim prejšnje ukrepanje, da se identificirajo in sodno preganjajo storilci zlorab, osebe, ki si take spletne strani ogledujejo, in ponudniki storitev, ki take spletne strani gostijo.

3.12 V predlogu (*Razlogi za predlog in njegovi cilji*) je poudarjeno, da „*je lahko kar nekaj otrok v Evropi v otroštvu žrtev spolnega napada*". Treba je **obravnavati tudi grožnjo za otroke zunaj Evrope**, saj je otrok, kjer koli na svetu že je, otrok, in ga je treba zaščititi pred potujočimi storilci kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost iz Evrope, ki zlorabljajo otroke iz drugih evropskih držav ali ostalih držav na svetu.

3.13 Izraz „*otroška pornografija*" (naslov, opredelitev in izraz v celotnem besedilu) bi bilo treba nadomestiti z izrazom „***slike ali gradivo o spolni zlorabi otrok***". Pornografija se povezuje z erotiko.

3.14 „**Turizem**“: v direktivi (uvodna izjava 9) je uporabljen izraz „*spolni turizem*“. Vendar pa strokovnjaki in nevladne organizacije danes na tem področju uporabljajo izraz „*potujoči storilci kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost*“ ([9]). Turizem je povezan s počitnicami in uživanjem, kot je poudarjeno v predhodnem mnenju EESO o zaščiti otrok, ki jih ogrožajo potujoči storilci kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost. ([10])

3.15 „**Tradicije**“ (uvodna izjava 7): „*Ta direktiva ne ureja politik držav članic v zvezi s sporazumnimi spolnimi dejanji, […] v okviru človeškega razvoja, ob upoštevanju različnih kulturnih in pravnih tradicij […]*“. EESO priporoča, da se v času mobilnosti, priseljevanja in spreminjajočih se družbenih vrednot po vsej Evropi, organizirajo razprave in posvetovanja glede vpliva „tradicij“ v zvezi s tem. V okviru posvetovanja in pravnih posledic bi morale biti zajete tudi kulturne prakse, kot so pohabljanje ženskih spolnih organov, ki bi se lahko obravnavale kot spolna zloraba otrok.

3.16 „**Javno dostopen**“ (uvodna izjava 13): „*Otroška pornografija […] se ne more šteti za izražanje mnenja. Za boj proti njej je treba nujno zmanjšati obtok gradiva o zlorabi otrok, in sicer tako, da se storilcem kaznivih dejanj oteži nalaganje takih vsebin na javno dostopen splet*“. **Direktiva mora preprečevati uporabo gradiva o spolni zlorabi otrok na vseh nosilcih** ([11]) **in v kakršni koli obliki.** Izraz „vizualno“ ne zajame vsega gradiva, ki je na voljo, in direktiva bi morala zajeti tudi nevizualno gradivo o spolni zlorabi otrok. Poleg tega bi morala direktiva upoštevati tudi načelo „umetniške svobode“ kakor tudi „izražanje mnenja“, pri tem pa zagotoviti, da ju v povezavi z gradivom o spolni zlorabi otrok ne bi bilo mogoče napačno tolmačiti. Zato bi bilo treba besedilo člena 2(b), ki vsebuje opredelitev „otroške pornografije“, spremeniti tako: (i): „***kakršno koli gradivo, ki prikazuje otroka […]***“; (ii): „***kakršen koli prikaz spolnih […]***“; ter (iii): „***kakršno koli gradivo, ki prikazuje katero koli osebo, ki zgleda kot otrok […]***“.

3.17 V zvezi s „*spodbujanjem ponudnikov internetnih storitev, da prostovoljno oblikujejo kodekse ravnanja in smernice za preprečevanje dostopa do teh spletnih strani*“ (uvodna izjava 13) želi EESO poudariti, da mora biti prednostnega pomena odstranitev vsebine pri viru in zgolj kadar to ni mogoče (zunaj EU) – preprečevanje dostopa do teh spletnih strani. V EU bi to morala biti zakonska zahteva, če so industrija, ponudniki internetnih storitev ter gospodarski in finančni akterji, kot so družbe, ki izdajajo kreditne kartice, resnično zavezani boju proti tovrstnim zlorabam.

([9]) CEOP – Child Exploitation and Online Centre.
([10]) Glej opombo 1.
([11]) UL C 224, 30.8.2008, str. 61.

4. **Posebne pripombe na člene direktive**

4.1 Člen 1 (*Vsebina*) bi moral vključiti „*kazni na področju* ***spolne zlorabe in*** *spolnega izkoriščanja otrok* **ter tudi prikazovanja gradiva o spolni zlorabi otrok**“.

4.2 Člen 2(b)(iv): „*realistične podobe otroka v spolnem aktu*“ bi moral vključiti ***„oziroma prikazanega kot udeleženega***“.

4.3 Člen 2(b): v celotnem členu je treba črtati besedo „predvsem“, ker odvrača pozornost od poudarka na izrazu „za spolne namene“.

4.4 Člen 2(e): črtajo se izjeme „*državnih organov ali organov javne uprave, ki izvršujejo državno oblast, in javnih mednarodnih organizacij*“. V kontekstu pravne osebe je treba v zvezi s spolnimi zlorabami otrok izključiti možnost nekaznovanja.

4.5 Člena 3(3) in 8 o „sporazumnih spolnih dejanjih“: v zvezi s stavkom „Sodelovanje v spolnih dejanjih z otrokom, ki še ni dopolnil starosti, ko lahko pristane na spolnost v skladu z nacionalno zakonodajo“ je treba navesti, da so v Evropi in tudi v Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah otroci opredeljeni kot „mlajši od 18 let“ in je zato ta terminologija sporna. To se delno obravnava v členu 8 (*Sporazumna spolna dejanja med vrstniki*). Poleg tega členi 3, 4, 5 in 8 ne urejajo sporazumne spolnosti med otroki v starosti ali nad starostjo, ko lahko pristanejo na spolnost. EESO meni, da to zahteva nadaljnjo razpravo in večjo jasnost. EESO želi države članice spodbuditi, da to novo direktivo izkoristijo kot priložnost za določitev najnižje starosti otroka, ko ta lahko pristane na spolnost, po vsej Evropi. Bolje je treba pojasniti tudi pomen „*blizu po starosti*“.

Člen 3(4)(i): glede na število zlorab v družini je treba tudi „*starševsko odgovornost*“ opredeliti s položajem zaupanja. To bi bilo v skladu s 5. členom Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah. Prav tako je treba črtati izraz „*priznanega*“ v stavku „*položaja zaupanja, moči ali vpliva nad otrokom*“. Razlog za zaskrbljenost v zvezi s tem so dogodki v Evropi, ne samo v pedofilskih mrežah, ampak tudi v družinah, verskih in izobraževalnih institucijah ter drugih vrstah oskrbe. Bistveno je, da se popolnoma prepreči imuniteta pred pregonom, poizvedbo ali dostopanjem do dokumentov za vse organe, najsi bodo politični ali verski.

4.6 Člen 3(5): kazniva dejanja v zvezi s spolno zlorabo otrok bi morala na seznam praks vključiti tudi „*ekshibicionizem*“, in sicer na podlagi njegove primerne opredelitve, ki bi jo opravila Komisija. ([12])

4.7 Člen 4(2), (3) in (5) zajemajo „*pornografske predstave*“ in se nanašajo na neposredno dejansko vključenost otroka. To bi bilo mogoče zamešati s členom 5, ki zajema „*kazniva dejanja v zvezi z otroško pornografijo*“. Obrazložitev bi bila zelo koristna, da bi se izognili tej zamenjavi.

4.8 Členi 4–8: v zvezi z besedama „*zavestno*“ in „*naklepno*“ mora direktiva jasno opredeliti oba termina.

4.9 Člen 4(1): izraz „*naklepno*“ bi bilo treba črtati, saj bi se tako storilci, da bi se izognili pregonu, lahko sklicevali na to, da niso poznali starosti žrtev. ([13])

4.10 Člen 4(8): „*Sodelovanje v spolnih dejanjih […]*“ bi bilo treba dopolniti z „***ali strinjanje s sodelovanjem***“ in zagotoviti možnost pregona: „***ne glede na to, ali je spolno dejanje storjeno***“.

4.11 Člen 6 (*Pridobivanje otrok za spolne namene*) bi bilo treba razširiti in priznati različne oblike navezovanja stikov, vključno z navezovanjem stikov, ki ga izvajajo odrasli, ki imajo nalogo zaščite otrok, ter navezovanjem stikov v nespletnem okolju.

4.12 Člena 7 in 9: v skladu z drugimi členi direktive bi člena morala opredeliti obdobje zagrožene kazni za storjeno kaznivo dejanje.

4.13 Člen 7(3)(b): določen delež potujočih storilcev zlorab je priložnostnih storilcev kaznivih dejanj, ki izkoristijo priložnost za spolno zlorabo, ko se ta pojavi. Zato EESO priporoča, da naj bodo „***organizacija potovanja in/ali drugi dogovori v povezavi s storitvijo katerega koli kaznivega dejanja iz členov 3–7***“ kaznivi.

4.14 Člen 8: besedilo „*če dejanja ne vključujejo kakršne koli zlorabe*“ bi bilo treba nadomestiti z: „***če dejanja niso vključevala nikakršne prisile***“.

4.15 Člen 9 (*Obteževalne okoliščine*) bi lahko vključil tudi *(i) kaznivo dejanje je vključevalo hudo nasilje ali grožnjo ali pa je otrok utrpel* ***oziroma bi lahko utrpel*** *hujšo poškodbo*.

4.16 Glede na škodo, ki jo lahko zaradi takih kaznivih dejanj utrpijo otroci žrtve, še tudi v odrasli dobi, želi EESO predlagati, da za tovrstna kazniva dejanja ne bi veljalo zastaranje oziroma bi zastaranje upoštevalo minimalno obdobje.

4.17 Člena 10 in 12 ne zajemata storilcev, ki se preselijo, in ne predvidevata ustreznih ukrepov, da se storilcem zlorab prepreči potovanja. EESO je v svojem prejšnjem mnenju ([14]) sodeloval z organizacijo ECPAT ([15]) in priporočil:

— mehanizme preverjanja in preprečevanja;

— dvostranske sporazume o sodelovanju;

— sporazume o izgonu obsojenih storilcev kaznivih dejanj;

— uporabo potnih nalogov za tujino.

4.18 Člen 11 (*Odgovornost pravnih oseb*): ne glede na to, ali je kaznivo dejanje storjeno v njihovo korist ali ne, morajo pravne osebe, če so storilcu zlorab omogočile tako ravnanje, za to odgovarjati. Izraz „*v njeno korist*“ (stori fizična oseba) je zato treba črtati.

4.19 Člen 12(b) (*Sankcije za pravne osebe)*: člen je treba spremeniti tako, da se storilcu zlorab prepove opravljanje „*kakršnih koli dejavnosti*“, ki vključujejo stike z otroki, in ne samo opravljanje poslovnih dejavnosti.

4.20 Člen 13 (*Nepreganjanje*) bi moral „***zagotoviti***“ in ne zgolj „*zagotoviti možnost*“, da se otroci, ki so žrtve kaznivih dejanj, zaradi njihovega sodelovanja v nezakonitih dejavnostih kot neposredni posledici dejstva, da so žrtve navedenih kaznivih dejanj, ne preganjajo ali kaznujejo.

4.21 Člen 14 se nanaša na „*preiskovanje in pregon*“. Da bi bila preiskovanje in pregon praktična in učinkovita, je potrebna primerna določba, ki ureja dostop do sredstev za usposabljanje in svetovanje ter raziskave o novih in nastajajočih tehnologijah. Postopek preiskave mora biti popolnoma pregleden. V tem členu bi bilo treba tudi določiti, da nekatere vrste kaznivih dejanj ne zastarajo.

4.22 Člen 14(2): v zvezi z delom besedila „*v ustreznem obdobju*“ bi morale imeti države članice možnost prožno uporabljati zastaranje, da lahko hkrati upoštevajo resnost vpliva na življenje, zdravje in/ali dobro počutje žrtve.

4.23 EESO priporoča, naj se v direktivi podrobno določi, da se zastaranje, ki obstaja v okviru nacionalne zakonodaje, začne, ko žrtev postane polnoletna. Poleg tega pa predlaga, naj si Komisija prizadeva spodbujati usklajevanje nacionalnih predpisov o zastaranju, da se prepreči zmešnjava ali napake, ko organi pregona začnejo s čezmejnimi preiskavami.

([12]) To vprašanje je bilo pred kratkim izpostavljeno v primeru na Portugalskem.

([13]) Mednarodna mreža ECPAT priporoča posebno določbo, ki prelaga breme dokazovanja starosti osebe v gradivu o spolni zlorabi otrok na osebe, ki gradivo proizvajajo, distribuirajo in/ali posedujejo. Ta ukrep je bil že sprejet na Nizozemskem.

([14]) Glej opombo 1.

([15]) ECPAT (End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes – mednarodna podporna mreža za odpravljanje otroške prostitucije, otroške pornografije in trgovine z otroki za namene spolnega izkoriščanja) ima poseben svetovalni status pri Ekonomsko-socialnem svetu Združenih narodov (ECOSOC).

4.24 V členu 14(3) „*[…] na voljo učinkovita [preiskovalna] orodja […]*“ je ključno zagotoviti, da je poleg teh orodij na voljo tudi usposobljeno osebje, ki jih zna uporabljati.

4.25 Člen 15 spodbuja „*prijavo*“, a natančno ne opredeljuje posebnosti mehanizmov in financiranja za učinkovito podporo hitre pomoči strokovnega osebja, ki dela z otroki. Glede na nezadostno prijavo kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost otrok je treba v vseh državah članicah vzpostaviti učinkovite in dostopne mehanizme prijave.

4.26 Za zagotovitev pravočasne prijave osumljencev ali dejanskih primerov spolne zlorabe in spolnega izkoriščanja je pomembno zagotoviti, da je strokovno osebje, ki vloži prijavo v dobri veri, zaščiteno pred zahtevki v okviru kazenskega in civilnega prava, zahtevki pred etičnimi odbori ali tožbami zaradi kršitve pravil o zaupnosti.

4.27 Člen 16(1)(d) (*Pristojnost in usklajevanje pregona*) ne zajema vidikov v zvezi z izročanjem osumljencev. To je zajeto v členu 5 Izbirnega protokola h Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah in bi moralo biti obravnavano v okviru direktive Komisije. V isti točki je stavek „*[…] pravne osebe s sedežem na ozemlju […]*“ treba razširiti: „**[pravne osebe], ki ima sedež ali deluje na ozemlju […]**“.

4.28 Člen 16(2): EESO predlaga, da se v stavku „*[…] so v njihovo pristojnost vključeni primeri […] iz členov 3 in 7 […]*“ vključijo členi 3, 4, 5, 6 in 7.

4.29 Člen 16(3): če so države članice resnično zavezane zaščiti vseh otrok, potem ne smejo predvideti nobenih izjem. Zato je treba izjemo „*Če je kaznivo dejanje storjeno zunaj ozemlja države članice, se ta lahko odloči, da ne bo uporabljala […] oziroma da bo ta pravila uporabljala samo v posebnih primerih ali okoliščinah*“ črtati.

4.30 Člen 17(1): v zvezi s stavkom „*se zagotovijo pomoč […]*“ EESO predlaga, naj vsaka država članica zagotovi, da je otrokom, ki so žrtve kaznivih dejanj iz členov 3 do 7, na voljo ustrezna in specializirana pomoč, vključno z nastanitvijo na varnem kraju, zdravniško in psihosocialno pomočjo ter izobraževanjem. Države članice bi morale zagotoviti, da te storitve opravlja usposobljeno osebje ob spoštovanju kulturne identitete oz. izvora, spola in starosti otroka. ([16]) Takšni ukrepi bodo zmanjšali ranljivost in s tem izboljšali preprečevanje zlorab.

4.31 Člen 19 o „*kazenskih preiskavah*“ je zajet v členu 8 Izbirnega protokola h Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki bi ga direktiva Komisije morala upoštevati.

([16]) Deklaracija iz Ria de Janeira in poziv k ukrepom za preprečevanje in zaustavitev spolnega zlorabljanja otrok in mladostnikov (Rio de Janeiro Declaration and Call for Action to Prevent and Stop the Sexual Exploitation of Children and Adolescence).

4.32 EESO priporoča tudi sklicevanje na smernice v resoluciji Ekonomskega in socialnega sveta ZN 2005/20 o ukrepih za zaščito otrok, ki so žrtve in priče kaznivih dejanj. ([17])

4.33 Veliko otrok, ki so jih zlorabili in prodali starši, ali pa so jih zlorabili trgovci z ljudmi oziroma odrasli, vključeni v prostitucijo, je izgubilo zaupanje v odrasle, zaradi česar je treba še pred začetkom preiskav med odraslim in otrokom vzpostaviti temelje zaupanja. Države članice morajo zato identificirati otroke žrtve in ponovno postaviti na noge posamezno otrokovo življenje, na primer z zagotovitvijo nastanitve, z oskrbo, zaščito in posebnimi psihološkimi storitvami, da pomagajo izvrševati zakone za pregon tovrstnih kaznivih dejanj.

4.34 Člen 19(e): po besedilu „*da je zaslišanj čim manj in da se opravijo le, če so nujno potrebna za namene kazenskih postopkov*“ je treba dodati „***ali za varnost in dobro počutje otroka***“.

4.35 Člen 21 („*preprečevanje dostopa do spletišč*“) je treba preoblikovati. ([18]) Prednost bi moralo imeti odstranjevanje spletišč in ne preprečevanje dostopa do njih, kar bi moral biti sekundarni ukrep, kadar odstranitev ni mogoča. Kratkoročno je sicer možno preprečevanje dostopa izvajati hkrati z odstranitvijo ter tako ovirati dostop in nedolžne uporabnike zaščititi pred vsebino, ki prikazuje spolno zlorabo otrok. ([19]) V tem členu je treba od držav članic zahtevati, da ukrepajo takoj in spletno stran odstranijo.

4.36 Kjer ni možna takojšnja odstranitev, je treba prizadevanja usmeriti na sledenje gibanja in dejavnosti na spletnih straneh, povezanih s širjenjem vsebine, ki prikazuje spolno zlorabo otrok, da bi pooblaščenim organom in mednarodnim organom pregona zagotovili podatke za kasnejšo odstranitev tovrstne vsebine in uvedbo preiskave proti tistim, ki jo širijo. EESO priporoča:

— mednarodna prizadevanja v okviru registrov imen domen in ustreznih oblasti za izbris registracije domen, povezanih s spolno zlorabo otrok;

— večja prizadevanja za preiskovanje izmenjave datotek, vključno z medsebojno izmenjavo datotek.

4.37 Člen 21(2): prizadevati si je treba tudi za to, da se finančnim institucijam naroči ali kako drugače omogoči ukrepanje za izsledtev in zaustavitev toka prek njihovih služb izvršenih finančnih transakcij, ki omogočajo dostopanje do gradiva o spolnih zlorabah otrok.

([17]) Glej: http://www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf.

([18]) Glej: Poročilo Fundacije za nadzor interneta (Internet Watch Foundation) o preprečevanju in odstranitvi.

([19]) http://www.iwf.org.uk/public/page.148.htm.

5. **Drugi elementi, za katere je potrebno razmisliti, da se vključijo v direktivo**

5.1 V direktivi se varstvo podatkov ne omenja. Zaščita otrok ima prednost pred varstvom podatkov in svobodo govora v nekaterih natančno opredeljenih okoliščinah, kot je predvideno v Evropski konvenciji o človekovih pravicah.

5.2 Na ravni EU je treba vzpostaviti večje sodelovanje na področju kazenskega pregona, nacionalne in mednarodne sisteme za ravnanje s storilci kaznivih dejanj ter sistem za opozarjanje o izginotju otrok.

5.3 Nikjer ni obravnavana zloraba otrok, ki jo zagrešijo otroci. To je treba obravnavati v okviru posebnih primerov in po možnosti vključiti v člen 9. Samo na kratko se to omenja v členu 20 o intervencijskih programih ([20]).

5.4 Ob polnem upoštevanju načela subsidiarnosti EESO države članice poziva, naj sprejmejo posebne ukrepe, da se za tiste, ki se poklicno ukvarjajo z zaščito žrtev, zagotovijo potrebni nadzorni mehanizmi in psihološka podpora, da bi preprečili slabšanje njihovega duševnega stanja. Z vidika osebja bi morala to biti obvezna zahteva in ne možnost na prostovoljni osnovi.

5.5 EESO pozdravlja ugotovitev Komisije, da obstaja večja potreba po „*izmenjavi informacij in izkušenj glede kazenskega pregona, zaščiti ali preprečevanju, krepitvi osveščenosti, sodelovanju z zasebnim sektorjem in spodbujanju samonadzora*“. V zvezi s tem želi EESO poudariti potrebo po upoštevanju delovnega mesta. Tako bi se delodajalci in zaposleni zavedli svojih odgovornosti in prijavili nezakonita dejanja, ki se najprej razkrijejo na delovnem mestu ali v okviru odnosov med strankami oziroma dobavitelji. ([21])

5.6 EESO ugotavlja, da izvajanje nove direktive ne bo povzročilo dodatnih stroškov. Kljub temu pa za odpravo zlorab v čim krajšem času obstaja potreba po dodatnih sredstvih, vključno s sredstvi za preiskovanje, obveščanje javnosti, usposabljanje, svetovanje in pravno pomoč.

5.7 EESO pa želi spodbuditi tudi vzpostavitev **mednarodnega organa za sodni pregon**, ki bi preiskoval spolno zlorabo otrok po vsem svetu, identificiral in sodno preganjal osebe, ki širijo vsebino, ki prikazuje spolno zlorabo, ter pomagal prizadetim otrokom. Številni ukrepi ([22]) bi, če bi jih sprejeli na svetovni ravni, prispevali k manjši dostopnosti tovrstnih vsebin in bi zagotavljali bolj učinkovit in hitrejši mednarodni odziv na ta kazniva dejanja z večjim odvračilnim učinkom.

V Bruslju, 15. septembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

([20]) Po ocenah je približno tretjina storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost otrok mlajših od 18 let (May-Chahal and Herzog, 2003).

([21]) EESO je predlagal evropski projekt „Evropa proti spolnemu izkoriščanju otrok – RECITE NE!“. Glej mnenje, navedeno v opombi 1.

([22]) Glej: Poročilo Fundacije za nadzor interneta (Internet Watch Foundation).